

Institutt for datateknikk og informasjonsvitenskap

Eksamensoppgave i TDT4160 datamaskiner og digitalteknikk

Faglig kontakt under eksamen: **Gunnar Tufte**

Tlf.: 97402478

Eksamensdato: 17. august 2017

Eksamenstid (fra-til): 9:00–13:00

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: D: Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt.

Bestemt, enkel kalkulator tillat.

Annen informasjon:

Målform/språk: Bokmål

Antall sider (uten forside): 10

Antall sider vedlegg: 2

Informasjon om trykking av eksamensoppgave

Originalen er:

1-sidig **2-sidig**

sort/hvit **farger**

skal ha flervalgskjema

Kontrollert av:

_____
Dato

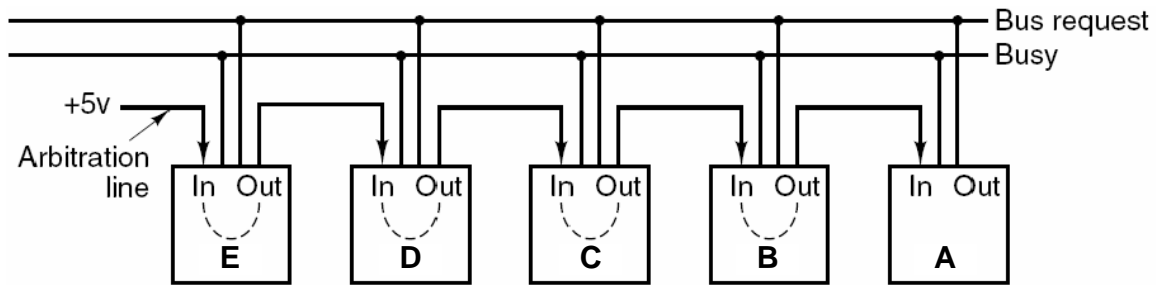
_____
Sign

Oppgave 1 Oppstart, litt av hvert (20%)

a)

Figur 1 viser en skisse av en mulig bussarbitreringsmekanisme. Ut fra informasjonen i figur 1 svar på følgende spørsmål:

- i) Hvilken enhet vil få bussen hvis enhet C og D gjør en «Bus request» samtidig? Forklar kort.
- ii) Er dette en sentralisert eller en desentralisert arbitreringsmekanisme? Forklar kort.

Figur 1 Bussarbitrering.

Svar: Dette er ein desentralisert bussarbitrering, det er ingen arbitreringslogikk sentralt einheitane forhandlar seg i mellom. Dei er «Daisy chained» slik at prioriteringen er gitt av plassering, høgast prioritert nærast +5V Arbitration line, lågast prioritert siste eining i kjeden.

Ved samtidig request vil C og D dra ned Bus request (open collector kopla). D vil bryte arbitreringsignalet, sender 0V vidar og «ta bussen» med å signalisere Busy (dra ned til 0V). Når D er ferdig vil den slippe Busy linja og C kan ta bussen ved å dra bussy låg (og bryte arbit. Linja).

b)

Angi endring i aksestid, lagringskapasitet og pris (bit/kr) når man går nedover i lagerhierarkiet (memory hierarchies), fra CPU-register, hurtigbuffer til hovedminne (main memory).

Svar: For kvar skritt ned i hierarkiet:

Top Register, Kortast aksestid, minst kapasitet (n word-register), dyrast

Hurtigbuffer, auka aksestid, auka kapasitet, minka pris

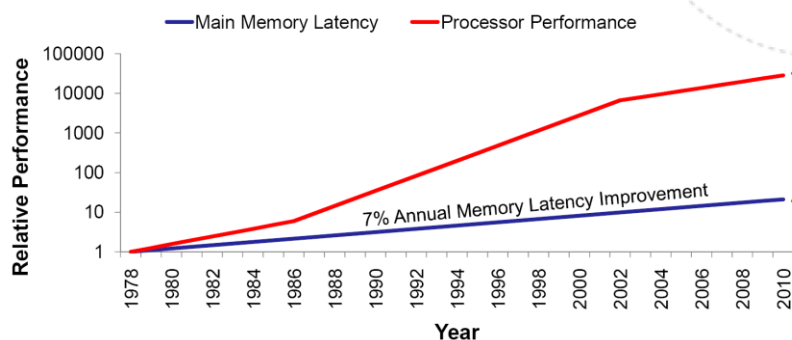
Hovedminne, auka aksestid, auka kapasitet, minka pris

Sjå 2.3.1 i boka.

c)

Hva er «latency hiding», og hvorfor har dette fått økt oppmerksomhet ved økt CPU-ytelse? Forklar kort.

Svar sjå lysarkt memory (cache), og ytelse auke forskjell i prosessor ytelse og minne ytelse, Fig:

d)

Hva er en «interrupt vector»? Forklar kort.

Svar: Peikar til adresse for interrupt code, kan og være peikar til IRQ-handler, sjå bok 2.4.6 (s200), 5.6.5 og lysark.

e) De tre instruksjonene vist under (I1, I2 og I3) er del av et større program. Er det avhengigheter (true dependence) i koden under? Forklar kort.

I1: ADD R1, R2, R3; ($R1 = R1 + R3$, Rn Register nummer)

I2: SUB R4, R1, R5; ($R4 = R1 + R5$)

I3: AND R0, R7, R9; ($R0 = R7$ and $R9$)

Svar: Her er det ein trykkfeil:

ADD R1, R2, R3; ($R1 = R1 + R3$, skal være ADD R1, R2, R3; ($R1 = R2 + R3$)

Har ikkje betydning for sanne avhengigheter i dei tre viste linjene.

Sann avhengigheit:

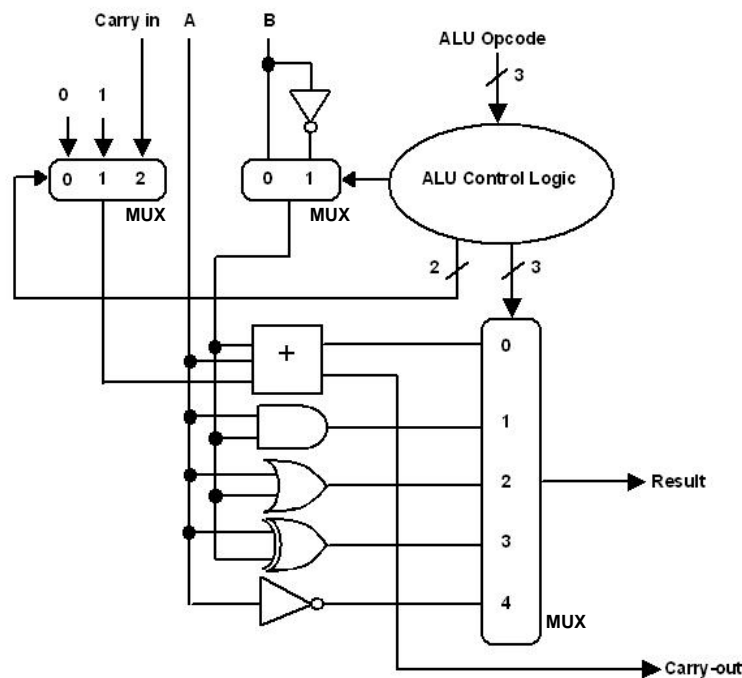
R1 write, I1

R1 read, I2. (RAW). Dette kan gi problemer vist ikkje handtert i pipeline (paralellitet).

Oppgave 2 Digitalt Logisk Nivå (20% (a: 5%, b: 7.5% og c: 7.5%))

a)

Figur 2 viser en skisse av innholdet i en ALU. Det er to datainnganger (A og B), én datautgang (Result), én Carry-inngang og én Carry-utgang. ALU-en har tre kontrollinnganger for å bestemme funksjon. Internt er det komponenter for aritmetikk og logikk, disse kan repliseres til ønsket bitbredde, tre multiplexere og kontrolllogikk. ALU-en bruker en klokkeperiode på å utføre en operasjon.

Figur 2 ALU-skisse.

Hvor mange klokkeperioder er nødvendig for å utføre en subtraksjon ($\text{Result} = \text{operand1} - \text{operand2}$)? Forklar hvilke ALU operasjoner som må utføres for en subtraksjonen. Du kan fritt velge hvilken datainngang (A eller B) operandene tilordnes. Det er ikke nødvendig å spesifisere eventuelle mellomlagringer i spesifikke register, bruk tilgjengelig informasjon og oppgi eventuelle forutsetninger.

Svar: Må bruke 2er komplement. For eksempel T-skje måte:

Kan sette opp $A - B$,

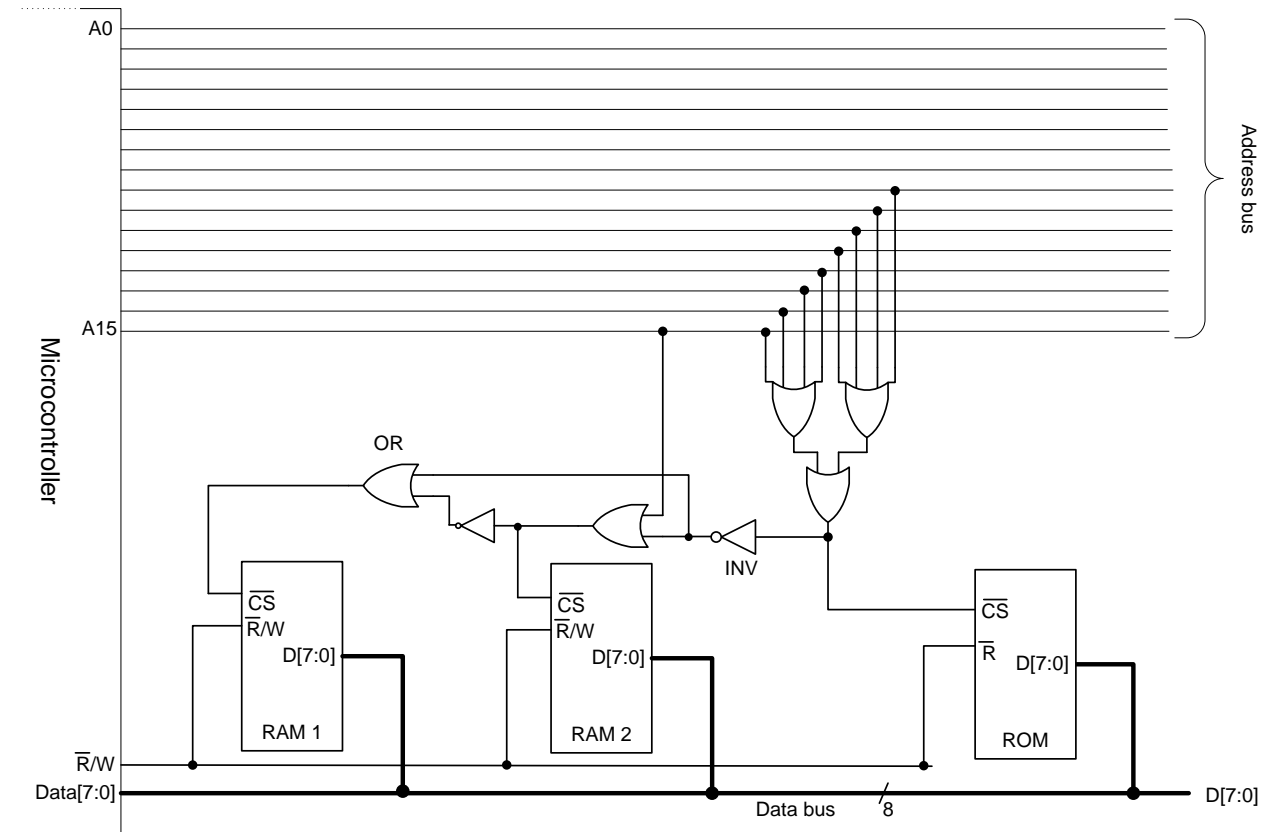
1: not B. (Inv i mux (L)) + 1 (frå mux (R), (svar tilgjengeleg på B for neste)

2: $A + B$ (Svar tilgjengeleg på resultat)

Altså gjere om operand på B inngang til toer-komplement og så gjere ein ADD
Masse måtar å få dette til på, i eksempelet 2 klokke periodar.

b)

I et innvevd system (embedded system) er det benyttet én mikrokontroller, to RAM-brikker på 32k byte og én ROM-brikke på 16k byte. Figur 3 viser det eksterne bussgrensesnittet med adressedekodingslogikk. Alle enhetene benytter et aktivt lavt (logisk "0") CS (Chip Select)-signal. Alle enhetene benytter 8-bit data.

Figur 3 Adresse decoding 1.

I et forsøk på å spare komponenter blir systemet endret til å bare bruke en RAM-brikke på 64k byte. Det nye systemet er vist i figur 4.

- Er de to systemene vist i figur 3 og figur 4 kompatible (likt adresseområde)? Forklar.
- Vil et program skrevet for systemet vist i figur 3 virke uten endringer på systemet vist i figur 4? Forklar kort hvorfor/hvorfor ikke.

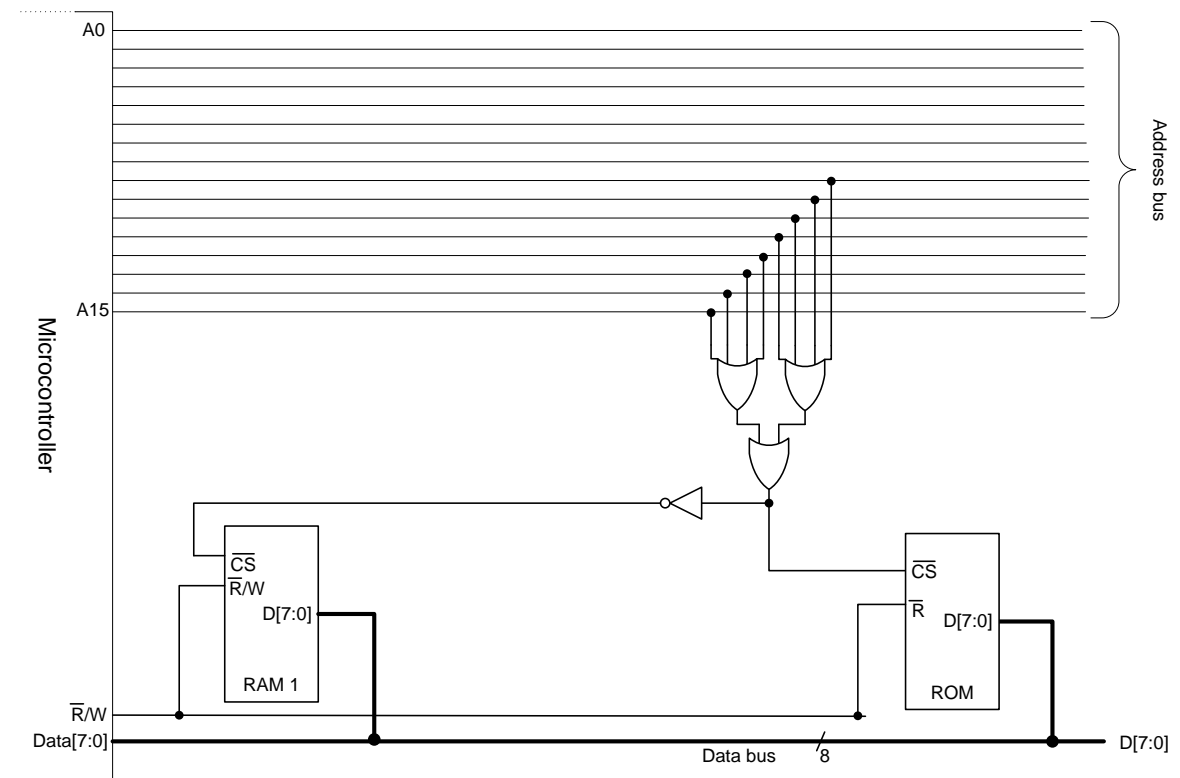
Svar: Fig 3:

ROM 0000 – 00FF
RAM1 0100 – 7FFF
RAM2 8000 - FFFF

Fig 4:

ROM 0000 – 00FF
RAM 0100 – FFFF

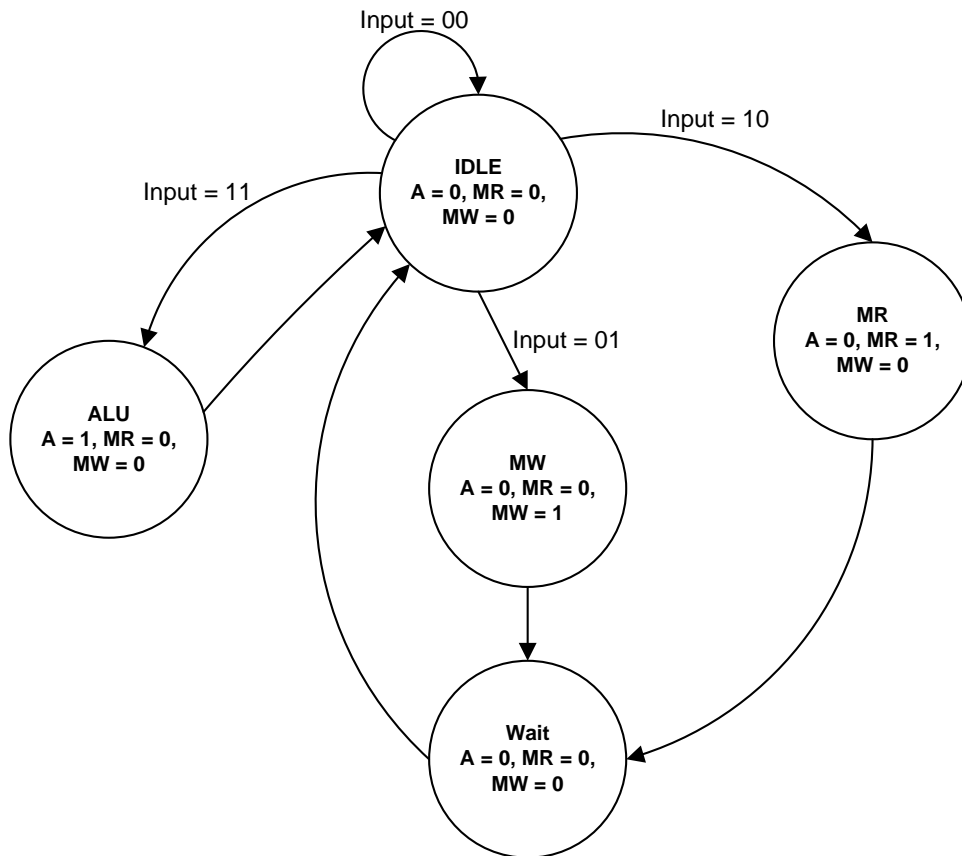
Det er ikkje noko forskjell set frå programeraren (eller CPU) sidan begge systema kan adresser og har RAM nok til å dekke alle adressene i det adreserbare område.

Figur 4 Adresse decoding 2.

c)

Figur 5 viser tilstandsdiagrammet for en FSM som brukes i kontrolllogikken i en CPU. Det er to bit input fra dekodingslogikken (Input), og tre utgangssignal (output): A (enable for ALU), MW (memory write signal) og MR (memory read signal).

Figur 5 Finite State Machine (FSM)

i) Fullfør transisjonstabellen på følgende format:

Current state	Nxt state Input=00	Nxt state Input=01	Nxt state Input=10	Nxt state Input=11	Output A	Output MR	Output WR
Idle	Idle	MW	MR	ALU	0	0	0
MW	Wait	Wait	Wait	Wait	0	0	1
MR	Wait	Wait	Wait	Wait	0	1	0
ALU	Idle	Idle	Idle	Idle	1	0	0
Wait	Idle	Idle	Idle	Idle	0	0	0

ii) Hva er minimum størrelse på stateregisteret (antall flip-flops)?

Svart: for å dekke alle states trengs det 5 unike tilstandar, 3 bit state register. I eit slikt 3 bit register kan (f.eks) states 000 – 100 kodast som states i FSM-en (har då tilstandane 101, 110 og 111 som ikkje er spesifiser. Desse skal legjast til som retur til ein kjent definert tilstand (IDLE). (Current state 101-> IDLE for alle kombinasjonar av input. ETC for 110 og 111).

Oppgave 3 Mikroarkitektur og mikroinstruksjoner (20% (a: 7.5%, b: 7.5% og c: 5%))

Bruk vedlagte diagram i figur 10, figur 11, figur 12 og figur 13 for IJVM til å løse oppgavene.

a)

Forklar kort funksjonen til de forskjellige feltene i MIR (Addr, J, ALU, C; M og B).

Svar: Oppsummert (for kort) Addr:adresse til neste mikroinst.i instruksjon, J for branch instruksjonar, ALU ALU funksjon (tabell), C: kontroll signal for register load, B: buss kontroll for kva register som skal leggje data på B-buss.M kontroll for read, write og fetch for ekstern minne akkess, Sjø 4.1.2 og 4.1.3 i boka.

b)

For mikroarkitekturen i Figur 9. Angi mikroinstruksjon(er) for å utføre en NAND funksjon mellom innholdet i registerene LV og TOS. Resultatet skal lagres i OPC-registeret (OPC = LV NAND TOS).

Se vekk fra Addr- og J-feltet i mikroinstruksjonsformatet. Angi korrekte bit for ALU, C, Mem og B gitt i figur 10.

Svar: F.eks ein måte (må opp gi bits også):

1: LV -> H (B: LV, C: H, ALU B)

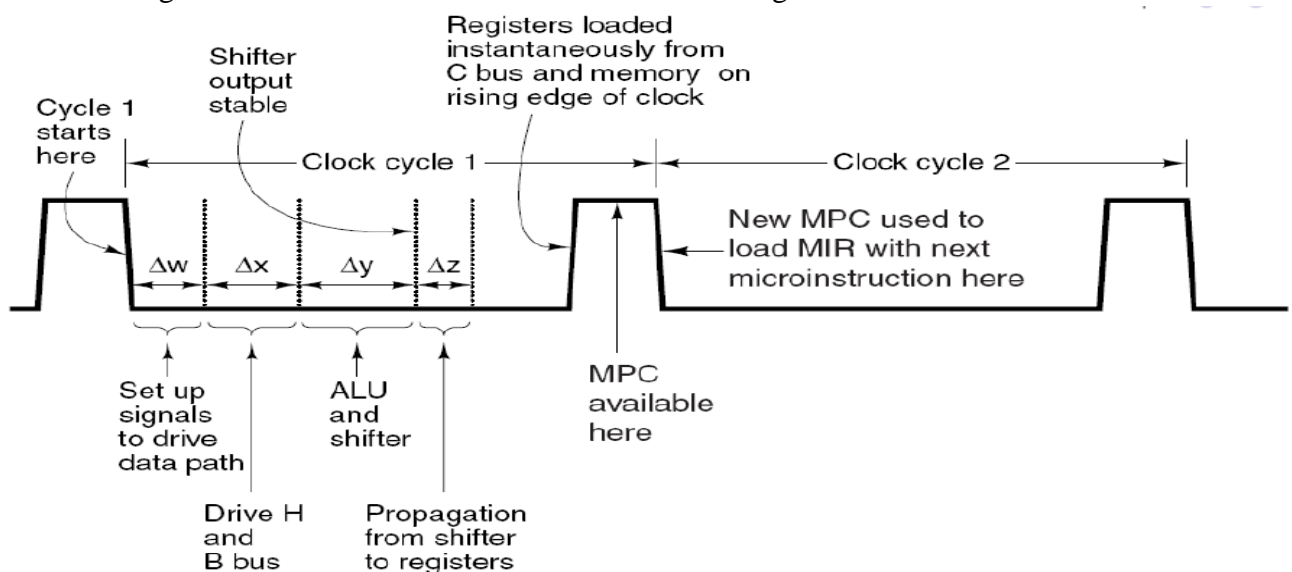
2: H AND TOS -> H (B: TOS, ALU A AND B, C: H)

3 H A invert -> OPC (B: DC, ALU B~, C:OPC)

c)

Hvilke parameter bestemmer klokkefrekvensen denne versjonen av IJVM kan operere på?

Svar: Den er gitt av tidsforsinkelsen $dW + dX + dY + dZ$ i Fig:

Dette er prog. Delay i dathapath som angir tiden det tar frå register blir aksessert til data er stabile og kan lagrast (i register).

Oppgave 4 Instruksjonssett arkitektur (ISA) (20% (a: 5%, b: 5% og 10% på c))

Letni X68 er en svært enkel prosessor. Letni X68 har én «load», én «store», åtte ALU-instruksjoner og noen spesialinstruksjoner, inkludert NOP-instruksjonen og tre flytkontrollinstruksjoner (flow control instructions). Instruksjonsformatet for instruksjonene er vist i figur 6, figur 7 viser instruksjonssettet. Alle register og busser er 32-bit. Det er 32 generelle register tilgjengelig. Prosessoren har en Harvard-arkitektur. Bruk figur 6 og figur 7 til å løse oppgaven.

a)

Hva betyr det at Letni X68 har en Harvard-arkitektur?

Svar: separate bussar for aksess til prog.minne og dataminne.

b)

Hvilke instruksjonsformat(er) benytter Letni X68?

0, 1, 2 og 3 adresse instformat.(register adreserings format, direct og imidiat..)

c)

R0 har følgende verdi: 0x0000 FFFF, R8 har følgende verdi: 0xFFFF 0000, R11 har følgende verdi: 0x0000 0000 og R12 har følgende verdi: 0x0000 0003. I dataminnet ligger følgende data fra adresse 0xFFFF 0000:

Adresse	Data
0xFFFF 0000:	0x00 00 00 55
0xFFFF 0001:	0x00 AA 00 00
0xFFFF 0002:	0x00 00 00 AA
0xFFFF 0003:	0x00 00 55 00
0xFFFF 0004:	0x00 00 00 00

Følgende psaudokode er en del av et større program. Kodesnutten starter på adresse 0000 FFFF i programminnet. Svar på spørsmålet ut fra tilgjengelig informasjon.

0x0000 FFFF: LOAD R1, R8;	R1 = 0x00 00 00 55
0x0001 0000: ADD R11, R1, R11;	R11 = 0x00 00 00 55 + R11 55 fyrstegong, 2.
0x0001 0001: INC R8, R8;	R8 = R8 + 1 (kvar gong, endrar adr for LOAD inst)
0x0001 0002: DEC R12, R12	R12 = R12 - 1 (fyrste gong 2, 2. Gong 1, siste 0)
0x0001 0003:BNZ R0;	Hopp till 0x0000 FFFF så lenge R12 ikkje er 0
0x0001 0004	:

Det er siste instruksjon som styrer Z flagge; DEC R12, R12.

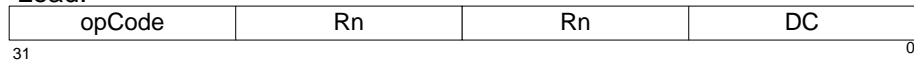
R11 = 1. Iterasjon; 55, 2. Iterasjon: (AA0000 + 55) , 3. Iterasjon (AA0055 + AA) = AA00FF

Då er Z = 0 og det er ingen branch til 0x0000 FFFF.

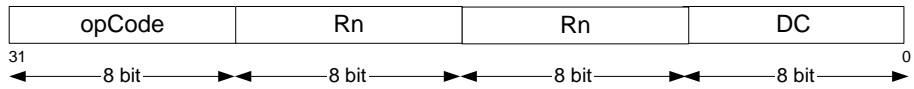
Forklar hva som skjer i koden. Hvilken verdi vil R11 ha etter at koden har kjørt (PC = 0001 0004)?

Load/store:

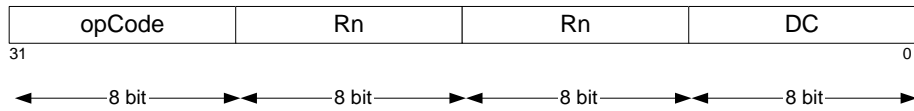
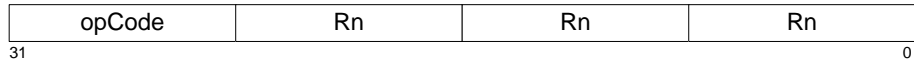
Load:

Store:

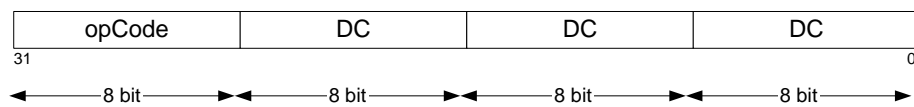

ALU:

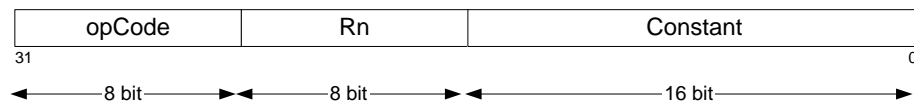

Special:

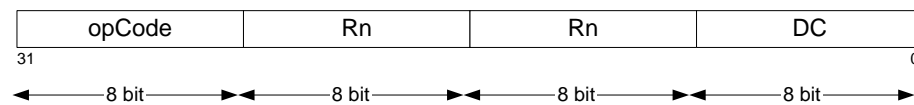
NOP:

MOVC:

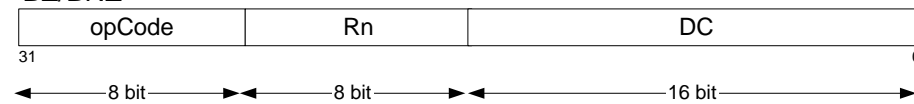

CP:

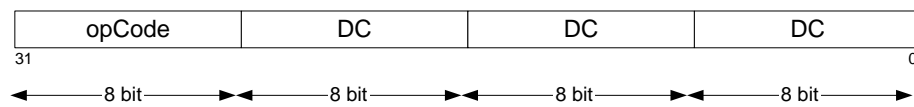

Flow control:

BZ/BNZ

RT

Rn: any user register, R0 - R31

DC: Don't care: any data memory location

Figur 6 Instruction format Letni X68

Instructions set:

LOAD: Load data from memory.

load R_i, R_j Load register R_i from memory location in R_j .

STORE: Store data in memory.

store R_i, R_j Store register R_i in memory location in R_j .

ALU: Data manipulation, register-register operations.

ADD R_i, R_j, R_k ADD, $R_i = R_j + R_k$. Set Z-flag if result =0.

NAND R_i, R_j, R_k Bitwise NAND, $R_i = \overline{R_j \cdot R_k}$. Set Z-flag if result =0.

OR R_i, R_j, R_k Bitwise OR, $R_i = R_j + R_k$. Set Z-flag if result =0.

INV R_i, R_j Bitwise invert, $R_i = \overline{R_j}$. Set Z-flag if result =0.

INC R_i, R_j Increment, $R_i = R_j + 1$. Set Z-flag if result =0.

DEC R_i, R_j Decrement, $R_i = R_j - 1$. Set Z-flag if result =0.

MUL R_i, R_j, R_k Multiplication, $R_i = R_j * R_k$. Set Z-flag if result =0.

CMP, R_i, R_j Compare, Set Z-flag if $R_i = R_j$

Special: Misc.

CP R_i, R_j Copy, $R_i < -R_j$ (copy R_j into R_i)

NOP Waste of time, 1 clk cycle.

MOVC $R_i, \text{constant}$ Put a constant in register $R_i = C$.

Flow control: Branch.

BZ, R_i Conditional branch on zero (Z-flag = 1) , $PC = R_i$.

BNZ, R_i Conditional branch on non zero (Z-flag = 0), $PC = R_i$.

RT Return, return from branch.

R_i, R_j and R_k : Any user register.

DC: Don't care.

Oppgave 5 Ytelse (20 (20% (a: 5%, b: 10%, og 5% på c))

a)

En prosessor har et minnesystem med RAM og et nivå med hurtigbuffer (cache). Minnesystemet har følgende egenskaper:

RAM: aksessid: 100 ns

Cache: aksessid 10 ns

Trefforholdstall (Hit ratio) på 80 %

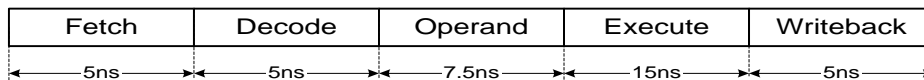
Hva betyr det at systemet har en Trefforholdstall (Hit ratio) på 80 %? Forklar kort.

Svar sjå f.eks. side 84 i boka (sansynlighet for at data/inst er i cache, treff data/inst)

b)

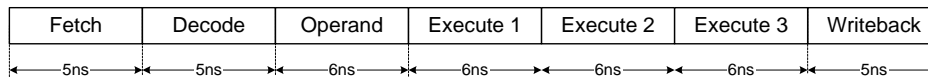
1) Figur 8 viser samlebandet (pipeline) for en prosessor. Det er fem steg. Hvor lang tid vil det ta å utføre et program på 100 instruksjoner? Gå ut fra at det ikke er noen avhengigheter eller hopp i koden.

Svar: $5 + 99$ klokkeperiodar, klokkeperiode er $1/15 \cdot 10^{-9}$ s, 1.56us

Figur 8 5 stage pipeline.

2) For å øke ytelsen blir operand og execute-endret og utvidet til fire steg som vist i figur 9. Hvor lang tid vil det ta å utføre programmet på denne versjonen av prosessoren?

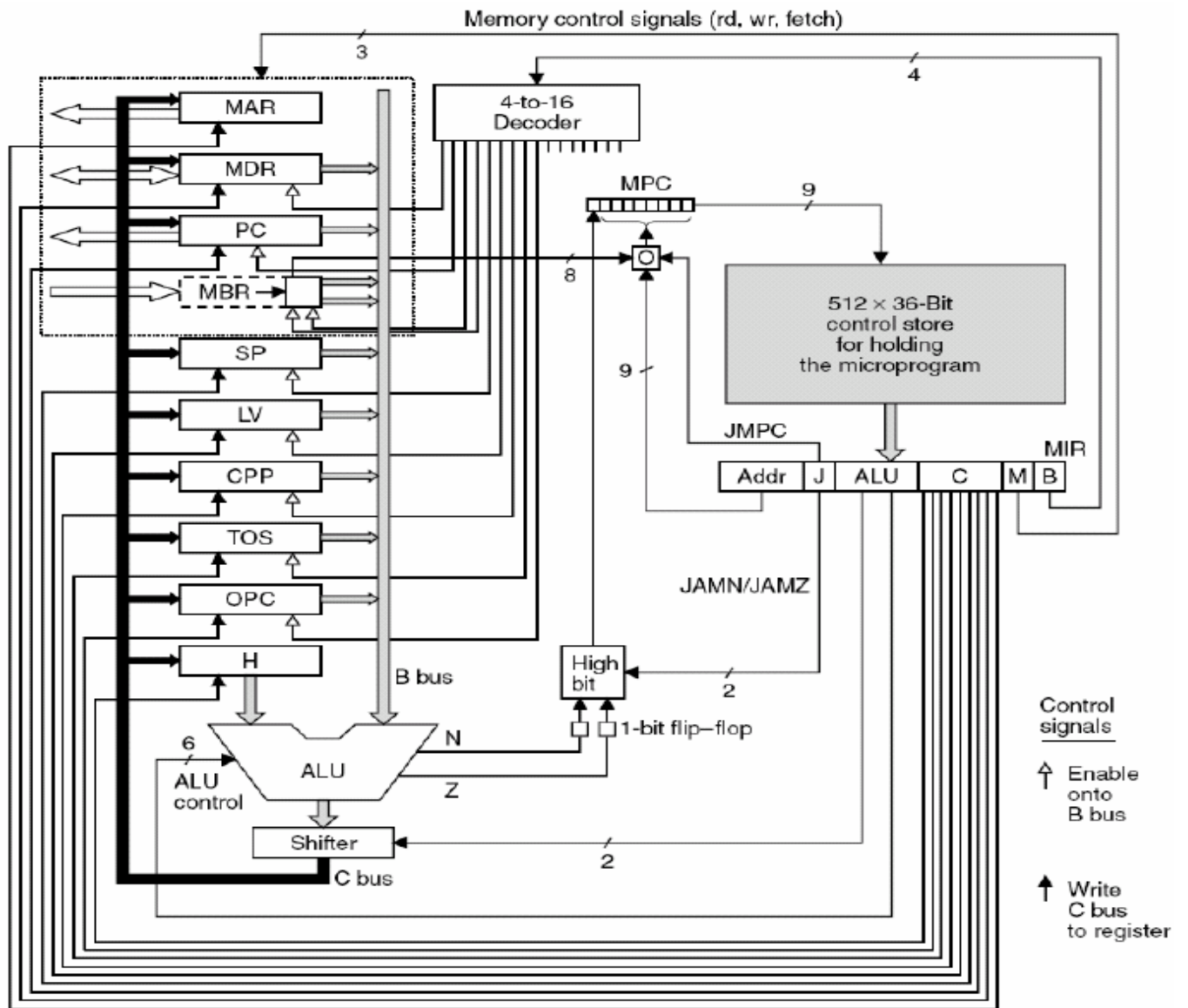
Figur 9 7 stage pipeline.

Svar: $7 + 99$ klokkeperiodar, klokkeperiode er $1/6 \cdot 10^{-9}$ s, 0.639us

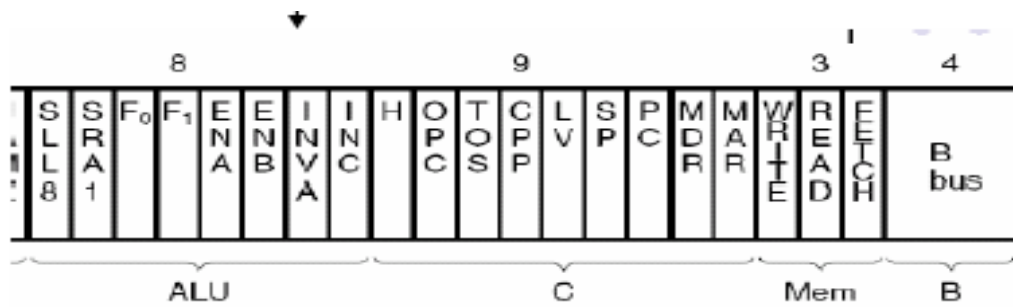
c) Er økt ILP hoveddrivkraften for å utvide antal kjerner i en Chip Multiprocessor? Forklar kort hvorfor/hvorfor ikke.

Nei egentlig ikkje, går over til å dyrke prosessornivå parallellitet. Problem med å få auka ytelse ved å dyrke ILP (på grunn av blant anna design kompleksitet og energiforbruk) gjorde at ein gikk over til CMP der ein kan skalere opp ytelse ved å legge til fleire prosessorar (på ein brikke).

Vedlegg IJVM

Figur 10 IJVM

B bus registers

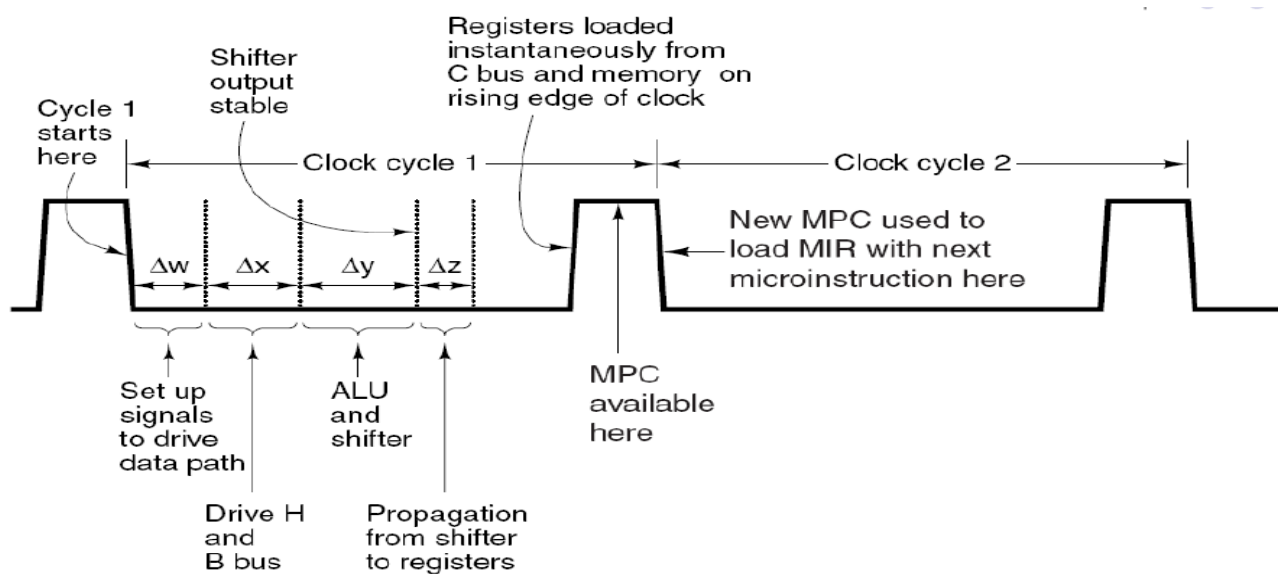
- 0 = MDR
- 1 = PC
- 2 = MBR
- 3 = MBRU
- 4 = SP
- 5 = LV
- 6 = CPP
- 7 = TOS
- 8 = OPC
- 9-15 none

Figur 11 Microinstruction format.

F_0	F_1	ENA	ENB	INVA	INC	Function
0	1	1	0	0	0	A
0	1	0	1	0	0	B
0	1	1	0	1	0	$\bar{A}$
1	0	1	1	0	0	$\bar{B}$
1	1	1	1	0	0	A + B
1	1	1	1	0	1	A + B + 1
1	1	1	0	0	1	A + 1
1	1	0	1	0	1	B + 1
1	1	1	1	1	1	B - A
1	1	0	1	1	0	B - 1
1	1	1	0	1	1	-A
0	0	1	1	0	0	A AND B
0	1	1	1	0	0	A OR B
0	1	0	0	0	0	0
1	1	0	0	0	1	1
1	1	0	0	1	0	-1

SLR1	SLL8	Function
0	0	No shift
0	1	Shift 8 bit left
1	0	Shift 1 bit right

Figur 12 ALU functions.

Figur 13 Timing diagram.